Valiokunnan lausunto MmVL 29/2017 vp─ E 49/2017 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission työohjelma 2018; alustavia näkemyksiä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission työohjelma 2018; alustavia näkemyksiä (E 49/2017 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valtioneuvoston selvitys: Komission työohjelma 2018; alustavia näkemyksiä (E 49/2017 vp): Maa- ja metsätalousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 33/2017 vp — E 49/2017 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- EU-erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Ahti Hirvonen, maa- ja metsätalousministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS / JATKOKIRJELMÄ

EJ 33/2017 vp

Ehdotus

Komission työohjelma 2018 "Yhtenäisempi, vahvempi ja demokraattisempi unioni" koostuu kahdesta osasta:

1) Rajoitetusta määrästä toimia tai aloitteita, joilla saatetaan työ painopistealueilla päätökseen ennen Euroopan parlamentin vaaleja keväällä 2019. Komissio ei aio antaa enää toukokuun 2018 jäl-

keen uusia säädösehdotuksia. Sen mukaan olennaista on jo pöydällä olevien ehdotusten saaminen lainsäädännöksi asti sekä tämän lainsäädännön toimeenpano.

2) Vuoden 2025 perspektiivin kunnianhimoisemmista aloitteista, jotka pohjaavat puheenjohtaja Junckerin syyskuiseen unionin tila -puheeseen ja komission valkoiseen kirjaan. Komissio antaa toimikautensa aikana nämä ehdotukset, ja ne ovat kaikki sen mukaan saavutettavissa hyödyntämällä täysimääräisesti Lissabonin sopimuksen tarjoamat mahdollisuudet.

Työohjelman viidessä liitteessä listataan: 1) 26 uutta aloitetta; 2) 12 REFIT-aloitetta; 3) 66 prioriteeteiksi katsottua käsittelyssä olevaa ehdotusta, joissa komissio haluaa edistystä; 4) 15 poisvedettävää ehdotusta sekä 5) kolme kumottavaa säädöstä.

Samanaikaisesti työohjelman 2018 julkaisun kanssa komissio antoi tiedonannon paremmasta sääntelystä (COM(2017) 651). Komissio on lisännyt lainsäädännön valmistelua koskevaa avoimuutta ja kuulemismenettelyjä sekä päivittänyt paremman sääntelyn ohjeet ja välineet. Sääntelyntarkastelulautakunta (Regulatory Scrutinity Board) toimii nyt täydellä kapasiteetilla komission vaikutustenarviointien ja evaluointien tukena ja laadunvalvojana. Komissio on arvioinut määrällisten vähentämistavoitteiden asettamista tietyille aloille, mutta ei ole vakuuttunut, että sitä kautta saavutettaisiin parempia tuloksia. Se aikoo kuitenkin panostaa sääntelyn vaikutusten määrälliseen ilmaisemiseen ja pyrkii esittämään taakankevennystavoitteen sääntelyn tarkistamista koskevien ehdotusten yhteydessä.

Komission työohjelma sisältää muutamia niistä aloitteista, joita Suomi on esittänyt kevään 2017 kansallisen sääntelykartoituksen perusteella uudelleentarkasteltaviksi tai poisvedettäviksi.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää hyvänä sitä, että komissio keskittyy isojen asiakokonaisuuksien edistämiseen ja tulosten aikaansaamiseen. Komission tulee jatkaa kasvun, kestävän kehityksen ja vakauden edistämistä (erit. sisämarkkinoiden syventäminen, teollisuuspolitiikan uudistaminen ml. data-, bio- ja kiertotalous sekä digitalisaation ja vapaakaupan edistäminen), niin sisäisen kuin ulkoisenkin turvallisuuden (erit. puolustus) ja ulkoisen toiminnan vahvistamista sekä muuttoliikkeeseen vastaamista. Lisäksi yhteisten arvojen noudattaminen, erityisesti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, ja sääntelyn toimivuuden parantaminen ovat unionin tehokkaan toiminnan, uskottavuuden ja kansalaisten luottamuksen kannalta keskeisiä asioita. Nämä tavoitteet ovat hyvin esillä työohjelmassa 2018.

Teollisuuspolitiikan uudistamisessa tavoitteena tulee olla eurooppalaisen teollisuuden kyky arvonluontiin edistämällä erityisesti digitalisaatiota, innovaatioita ja puhtaita ratkaisuja. Suomi jatkaa vaikuttamista Euroopan teollisuuspolitiikan toimeenpanemiseen niin, että mahdollistetaan muun muassa alustatalouden myötä syntyvät uudet liiketoimintamallit sekä uuden teknologian käyttöönotto, kuten tekoäly ja robotisaatio. Suomi on tyytyväinen siihen, että tekoäly ja kyberturvallisuus on huomioitu komission tulevissa suunnitelmissa samoin kuin digitaaliset taidot osaamisagendan edistämisessä. Myönteistä on myös se, että Suomen pitkään ajama biotalousstrategian päivitys on mainittu. Suomi jatkaa bio- ja kiertotalouden synergioiden esillä pitämistä ja vai-

kuttamista, jotta liiketoiminta-, osaamis- ja tutkimusvahvuutemme hyötyisivät kasvavasta yhteistyöstä ja toimintamahdollisuudet paranisivat sääntelyn virtaviivaistamisen ansiosta.

Datan sijaintirajoitteiden poistamisen ohella tulisi entistä voimakkaammin keskittyä datan saatavuuteen, siirrettävyyteen ja yhteentoimivuuteen. Suomi on pitänyt tärkeänä, että komissio valmistelisi periaatteet datatalouden näkökulman sisällyttämiseksi kaikkiin sektorikohtaisiin digitalisaation hyödyntämistä koskeviin aloitteisiin ja että alustataloutta edistettäisiin pääasiassa muilla keinoin kuin uusin lainsäädäntöehdotuksin. Tältä osin komission työohjelma 2018 ei täysin vastaa Suomen tavoitteita.

Suomi on tyytyväinen siihen, että vapaakaupan edistäminen on keskeisellä sijalla komission suunnitelmissa. EU:n on turvattava kilpailukykynsä ja -asemansa neuvottelemalla kunnianhimoisia kauppasopimuksia, jotka avaavat markkinoita eurooppalaisille yrityksille. Suomi suhtautuu myönteisesti vapaakauppasopimusten jakamiseen toimivallan perusteella.

Kansainvälisen kaupan ohella investointien merkitys Suomen kansantaloudelle ja talouden suorituskyvylle on elintärkeä. Komission esittämä uusi lainsäädäntö ulkomaisten suorien investointien seurantamekanismiksi edellyttää vielä tarkempaa analysointia. Ulkomaisille investoinneille ei ole syytä asettaa rajoituksia, ellei niille ole erityisiä perusteita. Suomi pitää tärkeänä, että mahdolliset investointien rajoittamista koskevat päätökset tehdään kansallisesti.

Keskusteluun pitkäaikaisemmista talous- ja rahaliiton (EMU:n) kehittämisehdotuksista on tarkoitus palata tämän vuoden loppuun mennessä Eurooppa-neuvostossa. Suomen ennakkovaikuttamiskannat on linjattu E-kirjeessä E 80/2017 vp (13.10.2017).

Suomen lähtökohta on, että Britannian ero huomioidaan täysimääräisesti rahoituskehyksen kokonaistasossa. Rahoituksen tulee vastata paremmin ajankohtaisia tarpeita, erityisesti muuttoliikettä ja puolustusyhteistyötä.

On erittäin tärkeää, että komissio jatkaa sisäisen turvallisuuden edistämistä. Sisäisen turvallisuuden rajat ylittävien uhkien, erityisesti terrorismin, torjumiseksi on oltava yhteisiä keinoja. EU:n ja jäsenmaiden on parannettava yhteistyötään.

Suomi pitää erittäin hyvänä, että komissio esittää prioriteetiksi muun muassa käsittelyssä olevien muuttoliikkeen hallinnan tehostamisehdotusten hyväksymistä.

Suomi korostaa Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelman ripeää toimeenpanoa ja jatkotoimia, joissa keskitytään erityisesti EU:n puolustusrahastoon ja rahoituksen työkalupakkiin sekä kannattaa puolustusteollisen kehittämisohjelman perustamista. Suomen kannalta on oleellista varmistaa, että puolustusteollisessa kehittämisohjelmassa varmistetaan rajat ylittävä osallistuminen sekä pk-yritysten mahdollisuus osallistua ja olla edunsaajana ohjelmassa.

Laajentumispolitiikkaa tulee jatkaa sovitusti ja edellyttää samalla kriteerien tiukkaa noudattamista. Oikeusvaltio- ja perusoikeuskysymysten sekä talouden ja demokraattisten instituutioiden vahvistamisen tulee olla laajentumisprosessin keskiössä. Suomen kannalta on keskeistä taata Länsi-

Balkanin vakaus ja alueellisen yhteistyön toimiminen. Kaikilla alueen mailla olevan EU-perspektiivin tulee säilyä motivoivana tekijänä uudistusten täytäntöönpanossa.

Suomen tavoitteena on yhtenäinen, toimintakykyinen ja tuloksia tuottava EU. Suomi tukee Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Tuskin esittämää EU-johtajien asialistaa ja siihen sisältyvää etenemissuunnitelmaa. EU:n kehittämisessä on painotettava konkreettisten ratkaisujen löytämistä ajankohtaisiin ongelmiin. Lähtökohtana ovat Bratislavassa syksyllä 2016 sovitut kansalaisten todellisiin tarpeisiin pohjautuvat painopistealueet. Maaliskuussa 2017 annetun Rooman julistuksen periaatteita tulee noudattaa. Unionia on uudistettava ja sen toimintaa parannettava perussopimusten tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen. Eduskunnalle 10.11.2017 toimitetussa E-kirjeessä (E 96 /2017 vp) linjataan tarkemmin Suomen kantoja unionin kehittämistä koskeviin institutionaalisiin kysymyksiin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä ja maatalous

Valiokunta toteaa, että maa- ja metsätalousvaliokunnan toimialan keskeisimmät asiakohdat komission vuoden 2018 työohjelmassa ovat uuteen rahoituskehysehdotukseen liittyvät ehdotukset EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta, Brexit-neuvottelujen eteneminen sekä biotalousstrategian uudistaminen.

Komissio ilmoittaa työohjelmassaan tekevänsä ehdotuksen vuoden 2020 jälkeisestä EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä vuoden 2018 toisella neljänneksellä (ml. omia varoja koskeva ehdotus). Seuraavien kuukausien aikana annetaan siihen liittyvät ohjelmia koskevat ehdotukset (ml. yhteinen maatalouspolitiikka). Uusissa aloitteissa on mainittu myös vuoden alkupuolella tehtävä ehdotus EU:n elintarvikeketjun parantamisesta.

Maatalouspolitiikan uudistamista koskevia lainsäädäntöesityksiä edeltää jo annettu komission tiedonanto, jossa esitetään politiikan uudistamisen vaihtoehtoja. Valiokunta korostaa sitä, että yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen kannalta on välttämätöntä, että siihen käytettävä rahoitus on vakaa ja riittävä. Maataloustuotannon tulee voida jatkua EU:n kaikilla alueilla mukaan lukien epäsuotuisat tuotantoalueet. Myös maaseudun kehittämisen tulee jatkua vahvana, ja politiikkatoimenpiteissä on huomioitava ympäristöön ja ilmastoon liittyviä tavoitteita. Valiokunta on EU:n rahoituskehyksiin liittyvässä lausunnossaan (MmVL 28/2017 vp — E 34/2017 vp) ottanut yksityiskohtaisesti kantaa myös maatalousuudistusta koskeviin kysymyksiin.

Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota siihen, että edellä todetun lisäksi erityisenä tavoitteena yhteisessä maatalouspolitiikassa tulee olla sääntelyn yksinkertaistaminen. Myös täydentävien ehtojen menettelyjä tulee kehittää siten, että vähennetään elintarvikeketjun kustannuksia ja hallinnollista taakkaa sekä parannetaan kilpailukykyä. Maatalouteen tulee luoda kevyempi ja kohtuullisempi valvonta- ja seuraamusjärjestelmä

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta toteaa, että komissio aikoo alkuvuodesta 2018 esittää toimia myös elintarvikeketjun toiminnan parantamiseksi, jotta tuottajien asemaa voitaisiin vahvistaa ja

heitä suojata markkinoiden äkillisissä muutoksissa. Valiokunta pitää uusia säännöksiä välttämättöminä.

Viitaten jäljempänä todettavaan valiokunta korostaa, että maatalousbiomassojen energiakäytön osalta on ehdottomasti varmistettava, että jatkossakin Suomen pelloilla ja erityisesti eloperäisillä pelloilla (multa- ja turvepellot) tuotettu biomassa katsotaan kestäväksi eivätkä maatalousbiomassoja koskevat kestävyyskriteerit aiheuta lisääntyvää hallinnollista taakkaa maataloussektorille.

Biotalous ja metsätalous

Valiokunta toteaa, että komission tavoitteena on ollut EU:n biotalousstrategian uudistaminen ja sitä koskevaa valmistelutyötä on jo tehty. EU-tason linjauksilla on merkittäviä vaikutuksia suomalaisten yritysten ja toimijoiden toimintaympäristön kehittämiseen. Valiokunta korostaa, että Suomen tulee olla aktiivinen biotalouden ja kiertotalouden kehittäjä. EU:n biotalousstrategian tulee olla strateginen ohjausväline, jolla edistetään muutosta kohti kestävää ja kilpailukykyistä biotaloutta koko EU:ssa. Strategia tulee uudistaa vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä.

EU:n biotalousstrategian hyväksymisen jälkeen EU:ssa on laadittu muun muassa kiertotalouspaketti. Valiokunta toteaa, että hallituksen esiin nostama bio- ja kiertotalouden synergioiden löytäminen ja hyödyntäminen on nyt erittäin tärkeää. Ravinteet on saatava kiertoon ruokahuollon turvaamiseksi, mutta tuotantoresursseja ei tule kuitenkaan vaarantaa kiertoravinteiden epäpuhtauksien takia. Tähän liittyen valiokunta korostaa orgaanisia lannoitteita koskevien säännösten merkitystä. Metsätalouden osalta valiokunta painottaa sitä, että strategian uudistamisessa tulee huomioida nykyistä paremmin olemassa oleva puupohjainen teollisuus mukaan lukien mekaaninen jalostus ja puurakentaminen. Lisäksi strategian on jatkossakin luotava pohjaa biotaloutta koskevalle tutkimukselle sekä tulosten viennille käytäntöön investointien kautta.

Kiinteiden biomassojen kestävyyttä koskevaa politiikkaa koskevista EU-tason linjauksista päätetään uudessa uusiutuvan energian direktiivissä (RED II). Komissio julkaisi direktiiviehdotuksen vuoden 2016 lopulla, ja sen käsittely jatkuu edelleen. Neuvoston ja parlamentin näkemykset esityksestä valmistuvat vuodenvaihteessa, ja trilogit käynnistyvät vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla. Valiokunta korostaa lausunnossaan (MmVL 5/2017 vp — U 5/2017 vp) esittämiään näkökohtia. Tulee varmistaa, että nykyisillä, kestävästi hoidetuilla suomalaisilla peloilla ja talousmetsissä kasvatetut biomassaerät eivät saa kriteerien takia rajautua kestämättömiksi. Metsäbiomassojen osalta valiokunta pitää tärkeänä, että tuleva ratkaisu tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää maamme metsäsektorin olemassa olevia kansallisia instrumentteja ja lainsäädäntöä kestävyyden todentamisessa. Energiaksi päätyville puun osille, kuten oksille ja latvuksille, ei tule luoda erillisiä kestävän metsänhoidon kriteereitä. Tulee varmistaa, että tästä metsäbiomassoille luotavasta nk. riskipohjaisesta menettelystä tulee yksityiskohdiltaan tarkoituksenmukainen.

Valiokunta toteaa, että tulevana vuonna käsittelyssä ovat edelleen LULUCF-säännöt, jotka koskevat maankäytön laskentaa ja tilinpitoa sekä sen tarkastamista, noudattavatko jäsenvaltiot kyseisiä velvoitteita. Valiokunta on viimeksi lausunnossaan (MmVL 14/2017 vp — U 53/2016 vp) pitänyt täysin välttämättömänä jatkokäsittelyssä sitä, että siinä huomioidaan paremmin se luonnontieteellinen tosiasia, että metsät säilyvät nieluna aina, jos niiden käyttö on pienempää kuin niiden

kasvu. EU:n LULUCF-sektoria ja takaanjakoa koskevat ratkaisut tulee tehdä tavalla, joka aidosti kannustaa kestävään metsien kasvatukseen ja uudistamiseen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maaseutuasetuksen uudistamisen yhteydessä luodaan myös maa- ja metsätalousalan valtiontukia koskevat pääperiaatteet, tavoitteet, toiminnan sisältö ja hallinnollisia menettelyjä koskevat periaatteet. Suomelle on tärkeää, että ne mahdollistavat metsäalan toimintaedellytysten turvaamisen kannalta keskeisen yksityismetsätalouden taloudellisen edistämisen jatkossakin sekä EU:n osarahoittamissa ohjelmissa että kansallisin määrärahoin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että työohjelma ei mainitse lainkaan EU:n metsästrategiaa, joka laadittiin pian biotalousstrategian jälkeen. Komissio on käynnistämässä strategian evaluointia, mutta päivityksen aloittamisesta ei ilmeisesti ole tehty lopullista päätöstä. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsästrategian päivitys liitetään vahvasti biotalousstrategian uudistamiseen. Siten voidaan edistää koko maamme metsäsektorin merkitystä kestävän kasvun ja työpaikkojen luojana sekä torjua ilmastonmuutosta.

Muita kysymyksiä

Valiokunta toteaa, että komission työohjelmassa vapaakaupan edistäminen on keskeisellä sijalla. Kauppasopimuksissa kolmansien maiden kanssa valiokunta pitää välttämättömänä, että EU ei anna myönnytyksiä omille sisämarkkinoilleen asettamistaan vaatimuksista. Sopimuksilla ei tule puuttua osapuolten oikeuteen ylläpitää korkeaa elintarviketurvallisuuden, eläinten hyvinvoinnin ja ympäristösuojelun tasoa. Eurooppalaiselle maataloudelle tulee taata tasapuoliset mahdollisuudet kilpailla tuontituotteiden kanssa. Eurooppalaiselle maataloudelle tulee taata mahdollisuudet kilpailla samoilla tuotantovaatimuksilla tuontituotteiden kanssa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komissio ei ota kantaa EU-maiden kahdenvälisiin investointisuojasopimuksiin, jotka on ollut tarkoitus korvata EU-tason sopimuksilla. EU ei kuitenkaan sisällytä kaikkiin uusiin sopimuksiinsa investointisuojaa, mikä tekee kansallisten sopimusten tulevaisuuden epäselväksi. Valiokunta toteaa, että investointien seurantamekanismiehdotukseen liittyy ongelmia, koska ehdotetussa muodossaan mekanismi käytännössä kohtelisi EU-maita eri tavalla riippuen siitä, onko niillä kansallinen seurantajärjestelmä (12 jäsenmaalla on). Jos mekanismi luodaan, se ei myöskään saa muodostua kolmansille maille perusteeksi protektionistisiin toimiin.

Työohjelmassa todetaan, että parempi sääntely tukee kaikkea komission työtä ja varmistaa, että päätökset perustuvat parhaimpaan käytettävissä olevaan tietoon. Lisäksi siinä todetaan, että EU toimii vain silloin, kun on tarpeen ja milloin toiminta antaa lisäarvoa. Valiokunta katsoo, että tavoitteet ovat erittäin hyviä. Niiden toteutuminen tulee varmistaa myös käytännössä.

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että EU:n sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaan REFIT-ohjelmaan liittyvänä aloitteena komissio aikoo esittää yhteisen kalastuksen valvontaa koskevan lainsäädännön uudistamista tavoitteena mm. sääntöjen yhtenäistäminen, rikkeistä aiheutuvien seuraamusten harmonisointi, hallinnollisen taakan vähentäminen ja IT-teknologian parempi hyödyntäminen.

Lopuksi valiokunta toteaa, että Suomi menestyy olemalla aktiivinen, päättäväinen ja rakentava ratkaisujen hakija sekä vaikuttamalla varhaisessa vaiheessa, kun EU:n tulevaisuutta rakennetaan.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 5.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Kari Kulmala sin
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius